

Kyjevská Rus

Původní sídla Slovanů – sev. Karpaty?, Velkopolsko?, dle archeologie mezi Dvinou a Dněprem

Posuny v rámci stěhování národů ve 4.-5. století, Ti, co zůstali na středním toku Dněpru – Slované východní. Kmenová osídlení, z pozdější doby známo cca 10 východoslovanských kmenů: Poljané, drevljané, Volyňané, , Severjané, Poločané, Dregoviči, Kriviči, Slované novgorodští. Na území cca 600 tis. Km² jich žilo 700 – 800 tis. (7. st.)

Základním obydlím jim byla polozemnice, věnovali se zemědělství a chovu dobytka, lovu ryb.

Dněpr – význ. obchodní tepna spojující Balt a Černé moře – cesta z Varjag do greki – vznikaly obchodní osady

Náboženství – pohané, hlavním hromovládny Perun, dále Dažbog – bůh Slunce, ale třeba Radegast se tam nepřipomíná. K pohanským zvykům patřilo i zabíjení děti s vadou nebo starých a těžce nemocných.

Na tomto území se objevují Normani, zvaní u Slovanů Varjagové, v 9. st. ovládli Novgorod.

V 10. st. – Balt = Varjažské moře, Černé (Pontské) = Ruské, protože v Podněpří se Varjagům říkalo Ruotsi – Rusové. S dnešními Rusy jen společné jméno. Slované to nebyli Nebyli pozváni, přišli sami, byli to válečníci a dobyvatelé, ovládali dálkový obchod.

Dle letopisce Nestora – Povest vremenych let (12. st.) jejich příběh začíná k roku 862. Normanský náčelník Rjurik (Hrörekr) se tehdy zmocnil Novgorodu a vyslal ke Kyjevu své družiníky, Askolda a Diru. Příběhy idealizovány, ale je zřejmé, že východní Slované se stali obětí vpádu Normanů. Na počátku dějin východních Slovanů tak stojí Varjagové a Rjurik, kteří i vládnu (Rurikovci), ale postupně se asimilovali.

Nestorův letopis, zákoník Ruskaja Pravda a Slovo o pluku Igorově (pochybnosti o pravosti) – téměř jediné prameny k počátkům východních Slovanů. Je tam zpráva o přijetí křesťanství, ale Nestor zachycuje třeba i smrt sv. Václava (byl uctíván na Kyjevské Rusi)

První Rurikovci – sídla u Ilmenského jezera a rozšiřovali svou moc směrem na Kyjev.

Oleg (879-912), Igor (912-945), Svjatoslav (945-972), Jaropolk a sv. Vladimír (980-1015) – vládci, kolem kterých byla varjažská družina, z níž se postupně vyčlenili „knížecí muži“ – bojaři, ostatní pak menší muži – čeled’.

Panovník a jeho družina chodili po lidech a vybírali daně – tzv. poljudje), postupně také vsi a města – daň = mir. Peníze – razili se mince v Kyjevě 10. st., ale také arabské dirhamy od kupců, daň se vybírala také v kožešinách, medu, vosku a obilí.

Naturální daň se vozila na lodicích – z jednoho kusu dřeva, když se Dněpr otevřel (odpluly ledy). Na dolním Dněpru nebezpečí – Pečeněhové – živili se přepadáním karavan i městeček kyjevských knížat.

Definitivně je porazil až Jaroslav Moudrý.

Přijetí křesťanství – 988 – nejvýznamnější událost v dějinách kyjevsko novgorodské Rusi, za velkého knížete Vladimíra, později pravoslavnou církví prohlášen za svatého, přesto, že měl ke svatosti daleko – trůnu se zmocnil po vraždě bratra, měl dva harémy s 500 ženami.

Přijetí nové víry – dlouhodobý proces, pohanství zvláště na venkově dlouho přetrvávalo. Křesťané už dříve mnozí družiníci a také matka Vladimíra, kněžna Olga. A v Kyjevě, kdy stál na posvátném pahorku Perun se níže nacházely i křesťanské svatyně.

Dle Nestora se Vladimír rozhodoval mezi katolictvím, judaismem, islámem a křesťanstvím z Byzance. Důvod prostý – téměř všechny cesty z Kyjevské Rusi vedly do Byzance – geografické předurčení a také sňatky. Vladimír chtěl princeznu Annu, sestru byzantského císaře Basilea II. Byzanc potřebovala také pomoc – souhlasila.

Přijetí křesťanství - dopad v kulturním životě, přiblížení se Evropě, ale své dílo zde už žáci CM.

Další velký posun v 11. století – nejstarší ruský svod zákonů, Ruská Pravda, vydaný za vlády Jaroslava Moudrého. Stav po přijetí křesťanství zachycuje zvyková práva, zákoník však byl vytvářen podle vzoru byzantského církevního zákoníku zvaného Nomokánon.

Ruskaja pravda nezná trest smrti (téměř), výjimečně kodifikuje tělesné tresty a když, tak podle byzantské předlohy. Tresty jsou peněžní, připouštěl se souboj žalujícího a žalovaného nebo Boží soud – ordál (rozžhavené železo do ruky, vybrání kruhu z vařící vody aj.- když nebyla jizva, byl dotyčný osvobozen.)

Za zabití nebo zneuctění družiníka, bohatého kupce atd. vyšší sazby než za svobodné rolníky, nejnižší stáli tzv. cholopi, neplatili daně – lidé závislí, nevolníci, otroci. Pán, který zabil svého cholopa podléhal peněžnímu trestu, později ne.

Zloděj platil dvojnásobek nebo trojnásobek toho, co ukradl. Dále se řeší, když žena bila svého muže. Ruská pravda také upravoval lichvu, na poč. 11 st. se z půjčky mohlo brát 50 % úroku za rok, ale jen po dva roky, poté půjčka bezúročná.

Vláda Jaroslava Moudrého (1019-1054) = zlatý věk Kyjevské Rusi, všechny cesty vedly do Kyjeva. Vládce respektovanou hlavou jihu i severu. 1036 – drtivá porážka Pečeněhů, kvetl obchod z Byzancí – též zlatý věk.

Kyjevská Rus však nebyla centralizovaným státem, ale jakýmsi svazem více či méně samostatných zemí, které postupně ovládly větve Rurikova rodu – chudší a výnosnější místa. Ve městech shromáždění veče, od 11. století významně zasahovaly do volby knížete.

Další hrozbou po smrti Jaroslava Moudrého – Polovci (Kumáni), kočující ve stepích mezi dolním tokem Dněpru a Donem – ochromili obchod s Byzancí. Obyvatelstvo před nimi prchalo na západ, do Haliče, na Volyň, k Volze atd.

Posledním velkým knížetem, který se pokusil vynutit si autoritu a vládnout zemi byl vnuk J. Moudrého Vladimír Monomach (1113-1125), po jeho smrti se Kyjevská Rus jako státní útvar rozpadla.

Nebyla ruským, ukrajinským ani běloruským státem, byl to útvar východních Slovanů.

